

Gyermeknevelés és oktatás Japánban

Tematikus lapszám a japán–magyar diplomáciai kapcsolatok felvételének 150. évfordulója alkalmából

ENDRÓDY ORSOLYA

Éppen 150 éve annak, hogy Japán és az Osztrák–Magyar Monarchia diplomáciai kapcsolatot létesített 1869. október 18-án. A kapcsolat hivatalos felvételét számos látogatás előzte meg. Történeti források alapján az első magyar utazó egy szerzetes, Ureman János lehetett, s talán a leghíresebb korabeli utazó Benyovszky Móric. Az bizonyos, hogy a diplomáciai kapcsolatok létesítésének idején hazánkban mind a japán kultúrára, mind az országra távoli és titokzatos helyként tekintettek, s előkelő vendégként a bécsi világkiállításán is pavilonnal jelentek meg nagy népszerűségnek örvendő (Umemura, 2017).

2017 októberében az ELTE Tanító- és Óvóképző Kara adott otthont annak a konferenciának, melynek előadóit kértük fel, hogy kutatásaikból kiemelve egy-egy izgalmas témát járjanak körül az évforduló tiszteletére megjelenő lapszámunkban. A konferencia elsődleges célja az volt, hogy hidat képezzen a neveléstudományi és japanológiai műhelyek Japánnal foglalkozó szakértői közt. Akkor a téma aktualitását az adta, hogy egyre népszerűbb az egyetemisták és a gyerekek körében is a japán kultúra. Ahhoz, hogy a fiatalok megismerhessék a távol-keleti országot, szükségesnek éreztük a hazai japanológiai kutatások átfogó bemutatását (Endrődy-Nagy, 2017). A népszerűség azóta is töretlen. Minden évben a Tanítóképzőn is számos szakdolgozat születik a Japán oktatási rendszerről. A jelen évforduló tehát kiváló alkalmat jelentett a konferencia célkitűzéseinek folytatására és tematikus lapszámunk közreadására.

Hidasi Judit Japánban is elismert kutató rámutat tanulmányában arra, hogy alighanem az egyik legjobb hely a kisgyermek és csecsemők számára Japán, ahol az édesanya nem szakad el a szüléssel gyermekétől, hisz

együtt alszik vele és szinte állandóan testén hordozza. Azonban, ahogy elkezd az iskolát megkezdődik az ún. betörés időszaka (*Hidasi*, 2007, 2019), mikortól fókuszba az anyai melegség mellett, illetve később helyette a tanulás kerül. *Hidasi Judit* többek közt arról mesél, mi mindennel segítik elő az édesanyák a biztonságos kötődés kialakulását. *Gordon Győri János* pedig a tehetségpedagógiával kapcsolatos japán álláspontnak szenteli cikkét, létezik-e tehetségpedagógia Japánban, ha igen milyen módon és mely tanulók számára hozzáférhető (*Gordon Győri*, 2019).

Lapszámunk célja tehát ízelítőt nyújtani a távoli ország gyermeknevelési szokásaiból, melyek sok esetben szokatlanok vagy furcsák éppúgy, mint gondolatindítóak, így például a közösségi takarítás szokása, melyről *Somodi Júlia* osztja meg elemzését (*Somodi*, 2019), vagy a fababák, melyek elsősorban nem játékszerként készülnek (*Tóth-Vásárhelyi és Rácz*, 2019), s melyekről nem írhatna autentikusabban más, mint az ország első kokesi¹-készítő iparművésze *Tóth-Vásárhelyi Réka*.

Foglalkozunk számos történeti kérdéssel, mint a Meiji-restauráció paradigmáinak elemzése: konfuciánus hagyomány kontra nyugatiasodás (*Takó*, 2019) vagy az első színésznőképző elindulása (*Doma*, 2019), mely éppúgy a női emancipáció egy fontos állomását is jelentheti, nemcsak az oktatás reformját.

Számos tanulmány köthető a nyelvészet tudományterületéhez, *Imai Ren*, kognitív nyelvész angol nyelven elemzi a Momotaró a barackfiú történetében megjelenő metaforák sokféleségét a japán eredetiben és az angol nyelvű fordításban (*Imai*, 2019). *Borsos Levente* és *Kruzslicz Tamás* az oszakai egyetem

¹ A kokesi a japán fababa.

magyar szakos japán hallgatóival készített kutatásáról ad számot (*Borsos és Kruzslíc, 2019*), *Sitkei Dóra* ugyancsak magyarul tanuló japán hallgatók nyelvi megfigyelésével foglalkozik (*Sitkei, 2019*), nevezetesen az udvariasság megjelenésével, míg *Fekete Réka* egy Japánban használt angol nyelvkönyvet mutat be (*Fekete, 2019*).

A távol-keleti országok esetén is kiemelkedően fontos a világnézet megismerése kutatóként, éppen ezért kértünk filozófiai írást *Dúzs Miklóstól*, aki Egy szál krizantém címmel enged bepillantani minket a mindent átító hagyománytiszteletbe és emel ki néhány olyan módszert, melyek átvétele talán a hazai közönség számára is megfontolandó lehetne (*Dúzs, 2019*).

A klasszikus értelemben vett gyermekkort két tanulmány két különböző szemszögből veszi górcső alá, *Schmitt Csilla* évek óta kutatja a gyermekkimonók világát (*Schmitt, 2019*), elemzi szimbólumrendszerüket és szervez rendszeresen kiállításokat Magyarországon is. *Endrődy Orsolya* pedig korábbi kutatásai folytatásaként japán fametszetek segítségével kalauzol el bennünket a japán gyermekkortörténetbe, ikonográfiai elemzést segítségül hívva (*Endrődy, 2019*).

Tematikus lapszámunkban nemcsak recenziókat, hanem a konferencián elhangzott köszöntőket is közzétesszük, *Umamura Yuko* a japán–magyar kapcsolatok kutatójának (*Umamura, 2019*), valamint *Vihar Judit* a Magyar–Japán Baráti Társaság elnökének tollából (*Vihar, 2019*).

Bízunk benne, hogy lapszámunk olyan fogadtatásra talál, mely inspirálhatja a további hasonló együttműködések folytatását.

Lapszámunk mellé egy jó zöld tea fogyasztását ajánljunk a kedves olvasóinknak!

Felhasznált irodalom

Borsos Levente és Kruzslíc Tamás (2019): Magyar szakos japán hallgatók interkulturális kommunikatív kompetenciájának fejlesztése IKT-eszközökkel. *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 91–98.
<https://doi.org/10.31074/gyn201919198>

Doma Petra (2019): Japán első színésznőképzője. *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 30–35.
<https://doi.org/10.31074/gyn201913035>

Dúzs Miklós (2019): Egy szál krizantém – Miért különleges a hagyományos japán tudásátadás? *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 69–76.
<https://doi.org/10.31074/gyn201916976>

Endrődy Orsolya (2019): Gyermeknevelési szokások japán fametszeteken. Japán az Edo-korszakban (江戸時代 1603–1868). *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 36–44.
<https://doi.org/10.31074/gyn201913644>

Endrődy-Nagy Orsolya (2017): Absztraktkötet, bevezető – *Gyermekkép és oktatás Japánban konferencia*

Fekete Réka (2019): Az alsó középiskolában használt angol tankönyvek szerepe a kommunikatív nyelvoktatásban két *Sunshine*-ből tanító alsó középiskolai tanár esettanulmánya alapján. *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 99–107.
<https://doi.org/10.31074/gyn2019199107>

Gordon Győri János (2019): Van? Nincs? Hogyan van, ha nincs? Esszé a japán tehetségpedagógiáról. *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 12–21
<https://doi.org/10.31074/gyn201911221>

Hidasi Judit (2007): „Gyerekek lenni Japánban”. *Ezredvég, 17. 12. sz.*, 119–122.

Hidasi Judit (2019): Gyerek, Nevelés és Társadalom kapcsolata Japánban. *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 7–11
<https://doi.org/10.31074/gyn2019711>

Imai Ren (2019): A comparative study of metaphors in fairy tales in English and Japanese. *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 77–82.
<https://doi.org/10.31074/gyn201917782>

Schmitt Csilla (2019): Gyermekruházat a hétköznapi viseleten túl. *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 54–60.
<https://doi.org/10.31074/gyn201915460>

Sitkei Dóra (2019): Magyarul tanuló japán hallgatók megnyilatkozásainak – udvariasságot érintő jellegzetességei a kérés beszédaktusában. *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 83–90.
<https://doi.org/10.31074/gyn201916390>

Somodi Júlia (2019): Miért is a gyermekek takarítanak a japán iskolákban? *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 61–68.
<https://doi.org/10.31074/gyn201916168>

Takó Ferenc (2019): Oktatás és „civilizáció” Az oktatás megjelenése a Meiji-kori átalakulásról folytatott diskurzusban. *Gyermeknevelés, 7. 1. sz.*, 22–29.
<https://doi.org/10.31074/gyn201912229>

- Tóth-Vásárhelyi Réka és Rácz Ibolya (2019): A kokesi babák kultúrtörténeti aspektusai. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 45–53.
<https://doi.org/10.31074/gyn201914553>
- Umemura Yuko (2017): *Japánok és magyarok egymásról*. Akadémiai kiadó, Budapest.
- Umemura Yuko (2019): Köszöntő. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 4.
- Vihar Judit (2019): Köszöntő. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 5–6.

Endrődy Orsolya (2019): Gyermeknevelés és oktatás Japánban. Tematikus lapszám a japán–magyar diplomáciai kapcsolatok felvételének 150. évfordulója alkalmából. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 1–3.